

ARKEOLOGGRUPPEN AB, RAPPORT 2013:17
ARKEOLOGISK SCHAKTNINGSÖVERVAKNING I FORM AV FÖRUNDESRÖKNING

VA-ledning mellan Kärsta och Orresta

Schaktningsövervakning invid fornlämningarna Björksta 8:1
och 556, fastighet Kärsta 1:37, Björksta socken, Västerås kommun

431-6093-12

Leif Karlenby

ARKEOLOGGRUPPEN AB, RAPPORT 2013:17
SÄRSKILD ARKEOLOGISK UTREDNING

VA-ledning mellan Kärsta och Orresta

Schaktningsövervakning invid fornlämningarna Björksta 8:1
och 556, fastighet Kärsta 1:37, Björksta socken, Västerås kommun

431-6093-12

Leif Karlenby

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB
Drottninggatan 11, 702 10 Örebro
Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se
arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

© 2013 Arkeologgruppen

Arkeologgruppen rapport 2013:17
Författare Leif Karlenby
Grafisk form Högtorps Diverse
Omslagsfoto Leif Karlenby

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Dnr 2012/0903.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	5
Bakgrund och kulturmiljö.....	5
Syfte och frågeställningar.....	5
Metod.....	8
Resultat.....	8
Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen.....	9
Referenser.....	10
Administrativa uppgifter.....	11
Bilagor.....	12
Bilaga 1. Schakttabell	
Bilaga 2. Anläggningstabell	
Bilaga 3. Fynd	

Figur 1. Karta över trakten kring Kärsta, Björksta socken med den aktuella undersökningsplatsen markerad med en röd prick.

Sammanfattning

Vid arbeten med nedläggning av VA-ledning mellan Kärsta och Orresta deltog Arkeologgruppen AB och övervakade passagen genom fornlämningarna Björksta 8:1, en hägnad, och Björksta 556, en boplats.

Vid schaktningen framkom inga nya fornlämningar. Inga ytterligare boplatzlämningar påträffades i anslutning till den tidigare registrerade boplatsen. I åkern påträffades dock en liten kvartskärna som lösfynd.

Hägnaden var i det aktuella partiet uppbyggd av sprängsten och var dessutom nedgrävd en meter i marken. Den föreföll vara relativt sent anlagd.

Bakgrund och kulturmiljö

Mälarenergi AB bygger ut VA-nätet mellan Kärsta och Orresta. Ledningen går genom en bygd med många fornlämningar och en rik fornlämningsmiljö. Fornlämningarna dateras från bronsålder och framåt. I den södra delen av ledningssträckan har undersökningar genomförts i samband med byggnation av Mälarbanan. I direkt anslutning till det område som var aktuellt för övervakning har tidigare undersökts två härdar och ett kulturlager (Björksta 556; Hallgren 2007). Schaktet kom också att beröra fornlämningen Björksta 8:1, en stensträng eller hägnad.

Schaktkontrollen omfattade en sträcka på omkring 100 meter i åkermark som ligger mellan 25–30 meter över havet.

Syfte och frågeställningar

Syftet med förundersökningen var att dokumentera fornlämningarna för att "... tillvarata kunskap som förväntas bidra till områdets historia och som kan bli till nytta för samhällsplaneringen" (ur Länsstyrelsens förfrågningsunderlag). Om mer omfattande lämningar påträffades skulle arbetet avbrytas för samråd med Länsstyrelsen.

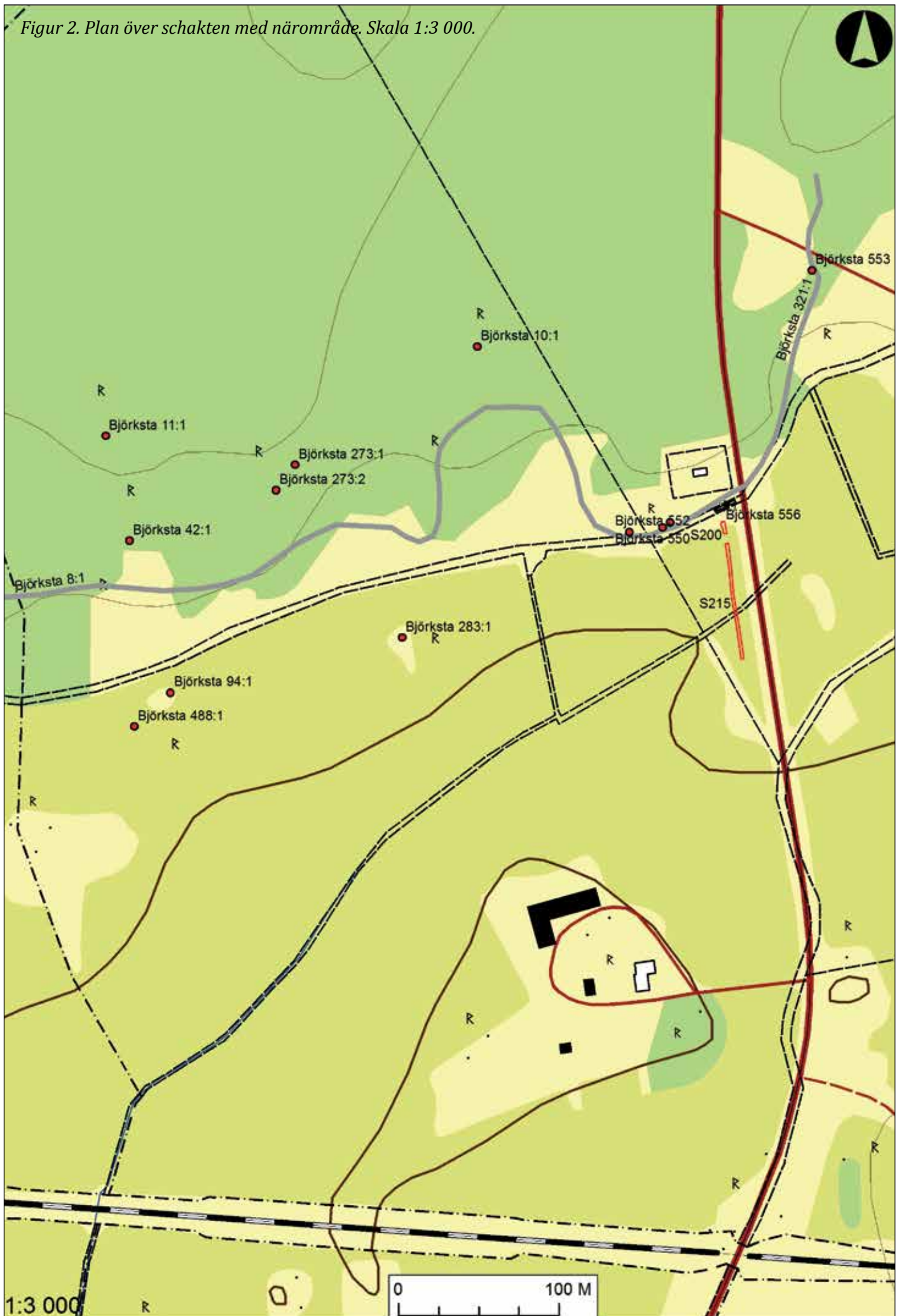
Förundersökningen skulle enligt Länsstyrelsen klargöra fornlämningens

- utbredning inom schaktet.
- preliminära datering.

Det skulle även göras

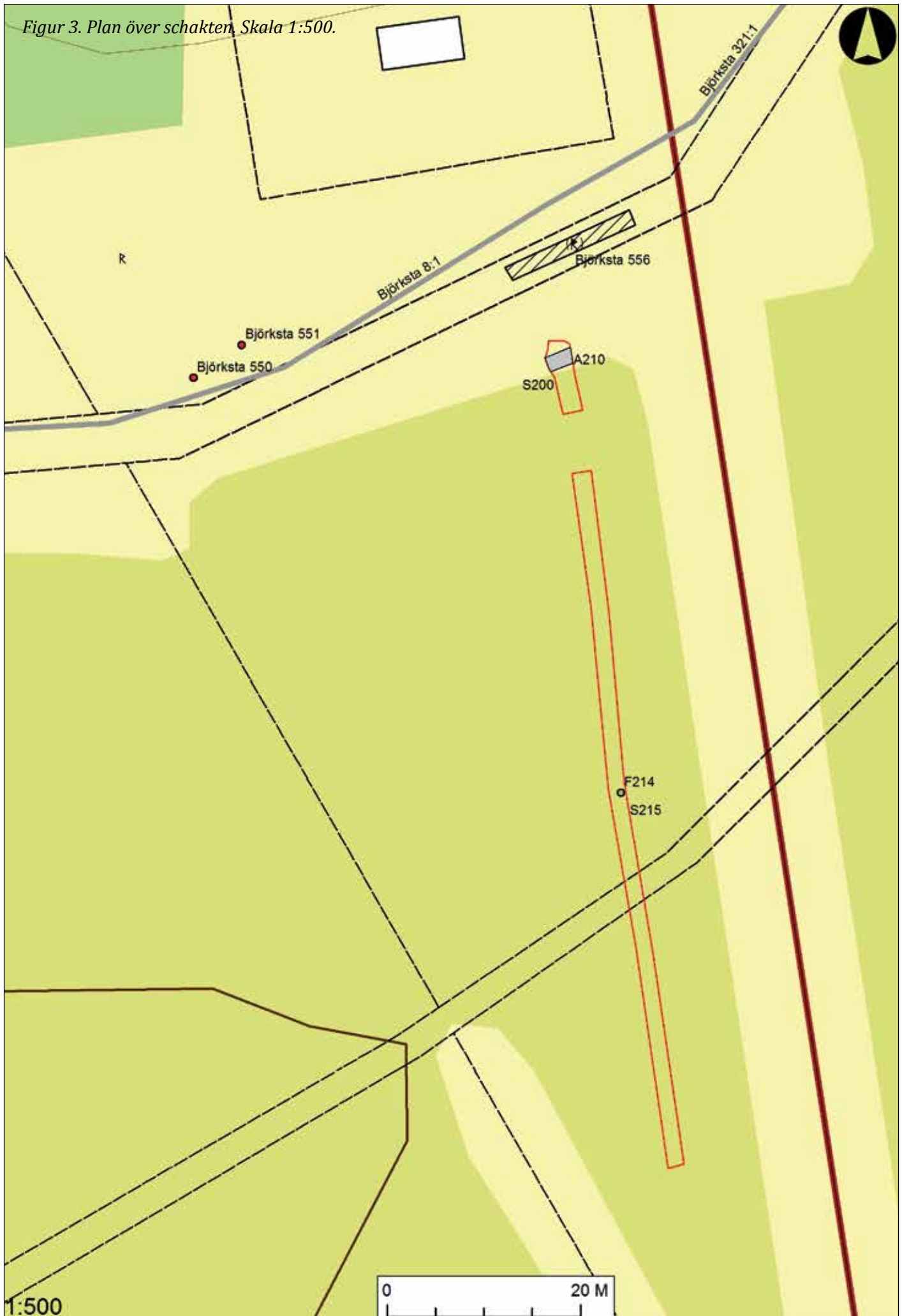
- en bedömning av kulturlager, anläggningar och fynd
– karaktär, mängd och bevarandegrad
- en preliminär tolkning av fornlämningen.

Figur 2. Plan över schakten med närområde. Skala 1:3 000.

Figur 3. Plan över schakten, Skala 1:500.

Metod

Förundersökningen utfördes med hjälp av schaktgrävning. Efter överenskommelse med utföraren genomfördes den arkeologiska schaktningsövervakningen i förväg, innan VA-arbetena kom igång.

Schaktet grävdes dels genom fornlämningen Björksta 8:1, dels i åkermarken. Sammanlagt grävdes 80 meter schakt med en bredd av 1,8–2,7 meter. Djupet i åkermarken var cirka 0,3 meter och i gropen genom stensträngen 1,3 meter.

Schakten mättes in med GPS-RTK och registrerades i programmet Intrasis. Arbetet fotodokumenterades.

Resultat

Vid schaktningen i åkern framkom inga nya fornlämningar. Detta utesluter inte att boplatzlämningarna Björksta 556 har en större utbredning än vad som påträffades vid undersökningarna år 2007, men det är inte troligt att de sträcker sig söderut i åkermarken. Mitt i schaktet påträffades dock en kvartsbit, en förmodad kärna.

Schaktet genom stensträngen visade att den bestod av sprängsten som grävts ned till en meters djup. Det är tveksamt om just detta parti av stensträngen är av särskilt hög ålder. Utifrån våra mätningar förefaller den dessutom vara fel inmätt i Fornsök (tillika Björksta 556; se figur 3).

Figur 4. Vy över schakten. Foto från söder av Leif Karlenby.

Utifrån grävningsspår verkar det som om någon under året varit på platsen och grävt längs med den sträckning som undersöktes av Kulturmiljö Mälardalen år 2007 (Hallgren 2007). Där går en elledning och därför undvek vi att gräva just där.

Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen

Schaktningsövervakningen skulle bevaka om fornlämning påträffades inom arbetsområdet och dokumentera det som påträffades.

Inga nya fornlämningar påträffades inom schaktet. De punkter som skulle uppfyllas enligt syftet angivet i förfrågningsunderlaget har kunnat besvaras, om än i negativ riktning; ingen fornlämning fanns inom området, stensträngen visade sig inom schaktet bestå av djupt nedgrävd sprängsten, varför dess datering får anses nutida och att det alltså inte rör sig om en fornlämning.

Arkeologgruppen AB anser därför att undersökningsplanens syfte och frågeställningar har uppfyllts.

Figur 5. Sektion över stensträngen eller hägnaden Björksta 8:1 från väster. Hela anläggningen bestod av stora sprängsten och var djupt nedgrävd i marken. Foto av Leif Karlenby.

Referenser

Tryckta källor

Hallgren, A-L. 2007. Kabelschaktning vid Orresta. 2,5 kilometer schakt i bronsåldersbygd. Arkeologisk förundersökning i form av schaktövervakning. RAÅ 201, 556, 557, 558 och 559, Björksta socken, Västmanland. Kulturmiljövård Mälardalen Rapport 2007:70.

Administrativa uppgifter

Landskap: Västmanland
Län: Västmanlands län
Kommun: Västerås kommun
Socken: Björksta socken
Fastighet: Kärsta 1:37

Arkeologgruppens diarienummer: Ag 2013_06
Länsstyrelsens diarienummer: 431-6093-12
Projektnr: Ag 2013_06
Fornlämningsnr: Björksta 8:1, 556

Projektgrupp:

Leif Karlenby, Johnny Rönngren

Personal:

Leif Karlenby, Johnny Rönngren

Undersökningstid: 2013-10-01

Exploateringsyta: 200 m²

Undersökt yta: 150 m², 80 löpmeter

Läge: Ekonomiska kartan, blad 11H 3b

Koordinatsystem: SWEREF 99 TM

Dokumentationshandlingar som förvaras i ATA, RAÄ, Stockholm:

-

Digitalt arkiv:

Digitala data förvaras tillsvdare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd:

Ett kvartsföremål tillvaratogs. Föremålet förvaras i väntan på fördelning hos Arkeologgruppen AB.

Bilagor

Bilaga 1. Schakttabell

Bilaga 2. Anläggningstabell

Bilaga 3. Fynd

Bilaga 1. Schakttabell

S200

Schakt beläget i norra delen av området i nord-sydlig riktning. 7,5x2,2-2,7 meter. Djupet var minst 1,3 meter.

S215

Schakt beläget söder om S200 i nord-sydlig riktning. 72,3x 1,8 meter, djup 0,3-0,6 meter.

Bilaga 2. Anläggningstabell

A210

Stensträng eller hägnad (RAÄ Björksta 8:1). Längd i schaktet 2,63 meter, bredd 1,6 meter djup 1,1 meter. Bestod av 0,2-1,0 meter stora, stenskrivor. Såg ut att vara söndersprängda, större block som sprängts med hjälp av tillmakning. Inga synliga borrhål. Dock torde konstruktionen vara ganska sentida.

Bilaga 3. Fynd

F214.

Lösfynd av kvartskärna.

